

עין משפט
גון מצוה

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

מסורת הש"ס

ב א מ"י פ"ו תלמוד
שמיטה ל' ע'
בא ב טס הלכה א'
בב ב טס הלכה ב'
בג ד מ"י פ"ה מל'
שמיטה הלכה א'
בד ה מ"י פ"ט מל'
תפשי שני ובע
כז ו מ"י פ"ה מל'
שמיטה הלכה א':

רבינו חננאל

גון תתם שליש ארצות
לביעור כו' ולמה אמרו
שליש ארצות שיהיו
אוכלין כל אחת ואחת
עד שיכלה אחתן שבה.
שנאמר ובלהמתך ולחיה
אמר בארצך ופשוטה
הוא ח"ד פירות שיצאו
מארץ הרוחן לארץ
מתבשרין בכל מקום שון.
ר' שמעון בן אלעזר אמר
יחזרו למקום ויבטחו.
משום שנאמר בארצך
חיה כל בתבואה לאכול.
אוקיינו והא אפקיהו את
דרותיה ביה ובלהמתך
ולחיה אשר בארצך כל
זמן שיהיה אוכלת בשדה
האכל גם אתה לבהמתך
מהם שיש לך בבייתך
וכו' ושענין קרי ביה
בארץ. כלומר היה לו
לומר ובלהמתך ולחיה
אמר בארץ. למה כתיב
בארצך ש"מ תרה. אי
נמי בארץ. ביד רב ספרא
נטיק ספרא לחתה לארץ
גרבא דחמורא דשביעית.
אמר להו לרב כהנא
לובי הונא בר אקי רב
איכא ככו דשעט סר
אבהו אם הלכתא רב
שיעון בן אלעזר דמטיין
לחזרו פירות שביעית
לארץ ולבטח תתם או
לא. רב הונא בר אקי
אמר הכי אמר ר' אבהו
רב הונא בר אקי רב
בין ר' אבהו רבי שמעון
בין ר' אלעזר. אלא מתבשרין
בכל מקום שון. ורב כהנא
אמר הילכתא כו' שמעון
בן אלעזר. אמר רב ספרא
נקוט דרב הונא בר אקי
בין. כלומר זה שאמר
רבי אבהו אין הלכה בר
שמעון בן אלעזר הוא
האמת. שמתקבץ דברי
ברוחו ועמד בתו על
ברין. כרחבא דהור דייק
בין ר' שלא תתחיל
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר אחתי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה צניתי צחוקת
שלא יכלו אלא מפקיהו ומזילא מרשותו
שיאכל כל מי שיכלה הן אדם והן חיה
ומתר להכניסו ולאכלה אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גרבא דחמורא
מאי א"ל. הקשה ריב"א דתנן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומתת או נמי בשוגג הוליא:

אוכלין על של כין הכיפין. דרך דקלים להיות צעיקין קוליס סביב
והיינו שישם והן הדקל עמנו הן ולמעלה עליו שלו עשויין כסדרן סביב
כמות תמרים ושכירות מושב התמרים נופלין ונאחרין בלחמן כיפין
ולמעט צעיין וקאמר רבן שמעון דכל זמן שמזיין כפיפין אוכלין
מזאתן שביעית אכל אין אוכלין מן
הבית על סמך אותן שצעיין לפי שאין
היה יכילה ליעול מפני הקוליס.
וממתיין הכי קאמר מנא קמא ללה
לגמרי אף מנין השייץ חייב לבער
אבל כלו מן הכיפין ועדיין יש צעיין
אינו חייב לבער רבי יהודה אומר לא
והבא לך אף אתה ממקום הראוי
ליעול ולא ממנא ולחומרך אמרה רבי
יהודה: שלם ארזות. בדרך ישראל
חלוקות זו מזו לענין ביעור שאין זו
סומכת על זו משכלו זה ואפי' שלם
כלו צמיחתה: ושלא ארזות בכל אסם
ואסם. שחלוקות צמיחה קיום פירותיהן
שפירותיהן כלות של זו קודם לזו
ואפי' כ"כ צעינו כולן אחת לביעור
דמפרס ואיני: ולמה אמרו שלם
ארזות. הוליא ושלא ארזות לכל אחת
הרי כלן תשע ארזות למאי הילכתא
אמרו שלם ארזות לביעור ותו לא:
שהיו אוכלין בכל אסם. עשאום שלם
שכל אחת מהם כלילי הן אחת ואוכלין
בכל אחת ומשום המשלם החלוקות
לביעור עד שיכלה האחרון שצשלם
ארזותיה אוכלין ציהיה עד שיכלה
אחרון שצשלם ארזותיה וכן צעבר
הידן וכן צגליל: מנא סני מילי.
דלאוכלין ציהיה עד שיכלה האחרון
שצשלם ארזות שנה אכל אין אוכלין
ציהיה ע"י אותן שצגליל: ונמירי.
מסורת מאבותינו: דאין חיה שביעיה.
מתרחקת לך כל לאלת מיהיה לגליל
ומגליל ליהיה וכל יוצאה היא מגליל
לגליל ומיהיה ליהודה: מסבערין.
כשמגיע עונת הניעור שכלו לחיה:
בכל מקום שסן. ולא מטרמיין ליה
להחזיק לארץ לבערן ש: משום
שנאמר צארך. לחיה אשר צארך
זהו יעורן שמפקין צמקום דריסת
חיה וציהיה: הא אפי' קפיס. למעוטי
דאין סומכין בני יהודה אלא על ארזים
ולא על של צגליל: קרי ציב צארך
צארך. אי הוה כתיב צארך הוה
שמעת מינה חדא מנייהו השתא
דכתיב צארך דרוש צה מתי: אי
נמי. אשר לדשא: מניו צהי. נתלו
עמו צחבורה: מניו דרבי צבה.
תלמדיו היו: דקיס ליה דאיהו דייק
שמעטא ממוסי' דרבי. כששמעויה
יוצאה מפי רבי מדקדק ואומר לרבו
לשנותה פסע שנייה ומצחין הימנו או
הן או לאו: כרחכה דפומבדיתא.

תורה אור השלם

- 1. ולבהמתך ולחיה
אמר בארצך תהיה כל
הבואה לאכל.
- 2. עמי בקרא ישראל
ומקלו יגיד לו כי רוח
ונורים התעור והיו ממתת
אלהיהם: הושע ר' יב

גליון הש"ס

הש"י ר"ה ששיצאו
תחלת היידין מין כנסי
צרות לו פ"ב דיה
משילחו:

לעני רש"י

אשיש"ר. פחות והפרי.

מוסף רש"י

כלה לחיה. לשון
זכר. כמו (בראשית
יח) עש כלה לנחור
כלה אלוהי:
כלה לבהמתך.
כמו (תהלים נטו) כל
צמחה כלת אלעזר וכל
דייקי וגמר שמעטתא
פומייה דרביה. היא
מדקדק בלשון רבו וקובע
בו פסוקים (ברכות נג.)
ברבחה. שהיא מדקדק
בלשון רבו ואומר שטיו
כפל היה. ואפי' שבלשון
משה קריה אטבא
כפסחים וצוהה על גן
האלעזר. היא מדקדק
בלשון רבו ולא אמר
אלעזר כפלה היחיד. ש
סומכין הא דרבתא מדאמר
רבי יהודה דייק ספיק
דכחיותי או מצדדי יהודה
אי מצדדי יהודה. וקשיל
גנוה טובא. חדא דהא צחב
לא חיה רבי יהודה מיימי.
לא רבי יהודה כי אלעזר
ולא ר' יהודה כנאיה. ועד
כטויה אמוראי מני דייקי
לומר דבר כשם אמוראי.
ועד לכה למימר מהא
דייקי לישא דשמעטתא
אלא ספיק דכחיותא
וברכות שש. סטיו כפול.
אלעזרות ו פסוקי מוז
דיקוק עול לשבט
(שם) אלעזר סביב סביב
תקפת ונחך אמר היקף
עד אמר ויעיר לו וכו'.

תורה אור השלם

- 1. ולבהמתך ולחיה
אמר בארצך תהיה כל
הבואה לאכל.
- 2. עמי בקרא ישראל
ומקלו יגיד לו כי רוח
ונורים התעור והיו ממתת
אלהיהם: הושע ר' יב

גליון הש"ס

הש"י ר"ה ששיצאו
תחלת היידין מין כנסי
צרות לו פ"ב דיה
משילחו:

לעני רש"י

אשיש"ר. פחות והפרי.

מוסף רש"י

כלה לחיה. לשון
זכר. כמו (בראשית
יח) עש כלה לנחור
כלה אלוהי:
כלה לבהמתך.
כמו (תהלים נטו) כל
צמחה כלת אלעזר וכל
דייקי וגמר שמעטתא
פומייה דרביה. היא
מדקדק בלשון רבו וקובע
בו פסוקים (ברכות נג.)
ברבחה. שהיא מדקדק
בלשון רבו ואומר שטיו
כפל היה. ואפי' שבלשון
משה קריה אטבא
כפסחים וצוהה על גן
האלעזר. היא מדקדק
בלשון רבו ולא אמר
אלעזר כפלה היחיד. ש
סומכין הא דרבתא מדאמר
רבי יהודה דייק ספיק
דכחיותי או מצדדי יהודה
אי מצדדי יהודה. וקשיל
גנוה טובא. חדא דהא צחב
לא חיה רבי יהודה מיימי.
לא רבי יהודה כי אלעזר
ולא ר' יהודה כנאיה. ועד
כטויה אמוראי מני דייקי
לומר דבר כשם אמוראי.
ועד לכה למימר מהא
דייקי לישא דשמעטתא
אלא ספיק דכחיותא
וברכות שש. סטיו כפול.
אלעזרות ו פסוקי מוז
דיקוק עול לשבט
(שם) אלעזר סביב סביב
תקפת ונחך אמר היקף
עד אמר ויעיר לו וכו'.

עך שיכחה אחרון שבה. פ"ה עד שחלה האחרונה שצאלותיה
והשלם ארזות שכלל אחת שוות הן ואין נראה דלא אינם
חלוקות למה שנה שלם ארזות בכל אחת ועוד קשה לר"י דתנן כפ"ט
דשביעית (מ"ב) שלם ארזות לביעור ושלם ארזות בכל אחת עד שיכלה
האחרונה שבה ר"ש אומר לא אמרו
שלם ארזות אלא ציהיה מכלל דלחמא
קמא שלם ארזות חלוקות שכל אחת
חלוקה לביעור ור"ש נמי מודה לכו
ציהיה לך י"ל דלאחרון שבה היינו
פירות שבה עד שיכלה אחרון שבה
ופירות שצעמקין עד שיכלה אחרון
שצעמקין וכן שצפילה עד שיכלה
אחרון שצפילה וצירושלמי יש אמר
לר' חייל בר' עקיבא צסס ר' יוסי בר
מנינא שיעור לומר אין חיה שבה
גדילה צעמק ומיה שצעמק אין גדילה
כזה ולפי זה משמע דהו מדאורייתא
ולא תיקשי הא דלמריין שצעמקין
דאין חיה שציהיה גדילה על של גליל
דמירי אפי' מחר לה ויהינו דמסקין
צצילה שצעמקין תחילא אמר רשב"ג
סימן להרס מילין וכי דנפקא מינה
נמי לג' ארזות שציהיה והא דלא
קאמר לקמן נפקא מינה לביעור משום
דחילוק הרי וצפלה ועמק לא שייך
אלא ציהיה גרדא דקדמיים צמסקת
שביעית צגליל אכל ציהיה ונחל
אתן שייכס בכל א"י וצגמ' דירושלמי
צמסקת שביעית עלה דהיהא סימן
להרס מילין קאמר אית דנבי למימר
למדיק הדא איתמר פירוש לענין
שלם ארזות תחילא אותו סימן:

רבינו חננאל

גון תתם שליש ארצות
לביעור כו' ולמה אמרו
שליש ארצות שיהיו
אוכלין כל אחת ואחת
עד שיכלה אחתן שבה.
שנאמר ובלהמתך ולחיה
אמר בארצך ופשוטה
הוא ח"ד פירות שיצאו
מארץ הרוחן לארץ
מתבשרין בכל מקום שון.
ר' שמעון בן אלעזר אמר
יחזרו למקום ויבטחו.
משום שנאמר בארצך
חיה כל בתבואה לאכול.
אוקיינו והא אפקיהו את
דרותיה ביה ובלהמתך
ולחיה אשר בארצך כל
זמן שיהיה אוכלת בשדה
האכל גם אתה לבהמתך
מהם שיש לך בבייתך
וכו' ושענין קרי ביה
בארץ. כלומר היה לו
לומר ובלהמתך ולחיה
אמר בארץ. למה כתיב
בארצך ש"מ תרה. אי
נמי בארץ. ביד רב ספרא
נטיק ספרא לחתה לארץ
גרבא דחמורא דשביעית.
אמר להו לרב כהנא
לובי הונא בר אקי רב
איכא ככו דשעט סר
אבהו אם הלכתא רב
שיעון בן אלעזר דמטיין
לחזרו פירות שביעית
לארץ ולבטח תתם או
לא. רב הונא בר אקי
אמר הכי אמר ר' אבהו
רב הונא בר אקי רב
בין ר' אבהו רבי שמעון
בין ר' אלעזר. אלא מתבשרין
בכל מקום שון. ורב כהנא
אמר הילכתא כו' שמעון
בן אלעזר. אמר רב ספרא
נקוט דרב הונא בר אקי
בין. כלומר זה שאמר
רבי אבהו אין הלכה בר
שמעון בן אלעזר הוא
האמת. שמתקבץ דברי
ברוחו ועמד בתו על
ברין. כרחבא דהור דייק
בין ר' שלא תתחיל
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר אחתי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה צניתי צחוקת
שלא יכלו אלא מפקיהו ומזילא מרשותו
שיאכל כל מי שיכלה הן אדם והן חיה
ומתר להכניסו ולאכלה אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גרבא דחמורא
מאי א"ל. הקשה ריב"א דתנן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומתת או נמי בשוגג הוליא:

מתבערין בב' מקום. פ"ה

חיה וציהיה ולא נראה דהא מותרין
אמר ציעור לענין לביעוד תתן התם
(משנה ה) מי שהיו לו פירות שביעית
הוגיע עמם הניעור מחלקן מוזן שלם
סעודות לכל אחד עניי אוכלים אחר
הניעור ולא עשירים דכרי ר' יהודה
ר' יוסי אומר אחר עשירי או עשירים
אוכלים אחר הניעור ונמוסקתא קמי
מי שיש לו פירות שביעית והוגיע עמם
הניעור מחלק מן לשפיו ולקרוביו
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר אחתי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה צניתי צחוקת
שלא יכלו אלא מפקיהו ומזילא מרשותו
שיאכל כל מי שיכלה הן אדם והן חיה
ומתר להכניסו ולאכלה אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גרבא דחמורא
מאי א"ל. הקשה ריב"א דתנן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומתת או נמי בשוגג הוליא:

עליה. דרב ספרא: קץ כפנייהא דשביעית. דקל טעון כפניות והן תמרים קטנים שלא ציילו וקץ
פירי שנמר אסור להפסידו: מחתלי דערלה. שומר הגדל כפניות התמרים צקען ענין פסק הגדל כפניות אגוזי יער הדקות: אסירי. משום
ערלה דלא הוה כעץ אלא שם פירי עליהם הואיל דנעשו שומר לפירי. והני
הוא יבש ונפול אלא כפניות קרויין פירי: רב נחמן. דלמר פירי שלא נגמר קרוי פירי: דלמר כר' יוסי. דלמר משפלו פרחי הגפן ונראית
לורת הענבים והיינו סמדר אסור משום ערלה מפני שהוא פירי ובלע"ז קרוין אשפני"ר: ופליגי רבנן עליה. צמסקת ערלה (פ"א מ"ן) דקמתי רשא
העלן והלנבין ומי נפנים וסמדר מותרים משום ערלה וכי אלעזר דעבד כרנן: כשאר אילנות. מן גפן: אין קולין. לענין מפני
שצמסיד הפירי ורשמא אמר לאכלה ולא להפסד: משיוילאו. * מחילת העלן צימי כנפן: משישששו. משיראו בהן כעין ששרותין של חרובין:

רבינו חננאל

גון תתם שליש ארצות
לביעור כו' ולמה אמרו
שליש ארצות שיהיו
אוכלין כל אחת ואחת
עד שיכלה אחתן שבה.
שנאמר ובלהמתך ולחיה
אמר בארצך ופשוטה
הוא ח"ד פירות שיצאו
מארץ הרוחן לארץ
מתבשרין בכל מקום שון.
ר' שמעון בן אלעזר אמר
יחזרו למקום ויבטחו.
משום שנאמר בארצך
חיה כל בתבואה לאכול.
אוקיינו והא אפקיהו את
דרותיה ביה ובלהמתך
ולחיה אשר בארצך כל
זמן שיהיה אוכלת בשדה
האכל גם אתה לבהמתך
מהם שיש לך בבייתך
וכו' ושענין קרי ביה
בארץ. כלומר היה לו
לומר ובלהמתך ולחיה
אמר בארץ. למה כתיב
בארצך ש"מ תרה. אי
נמי בארץ. ביד רב ספרא
נטיק ספרא לחתה לארץ
גרבא דחמורא דשביעית.
אמר להו לרב כהנא
לובי הונא בר אקי רב
איכא ככו דשעט סר
אבהו אם הלכתא רב
שיעון בן אלעזר דמטיין
לחזרו פירות שביעית
לארץ ולבטח תתם או
לא. רב הונא בר אקי
אמר הכי אמר ר' אבהו
רב הונא בר אקי רב
בין ר' אבהו רבי שמעון
בין ר' אלעזר. אלא מתבשרין
בכל מקום שון. ורב כהנא
אמר הילכתא כו' שמעון
בן אלעזר. אמר רב ספרא
נקוט דרב הונא בר אקי
בין. כלומר זה שאמר
רבי אבהו אין הלכה בר
שמעון בן אלעזר הוא
האמת. שמתקבץ דברי
ברוחו ועמד בתו על
ברין. כרחבא דהור דייק
בין ר' שלא תתחיל
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר אחתי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה צניתי צחוקת
שלא יכלו אלא מפקיהו ומזילא מרשותו
שיאכל כל מי שיכלה הן אדם והן חיה
ומתר להכניסו ולאכלה אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גרבא דחמורא
מאי א"ל. הקשה ריב"א דתנן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומתת או נמי בשוגג הוליא:

מתבערין בב' מקום. פ"ה

חיה וציהיה ולא נראה דהא מותרין
אמר ציעור לענין לביעוד תתן התם
(משנה ה) מי שהיו לו פירות שביעית
הוגיע עמם הניעור מחלקן מוזן שלם
סעודות לכל אחד עניי אוכלים אחר
הניעור ולא עשירים דכרי ר' יהודה
ר' יוסי אומר אחר עשירי או עשירים
אוכלים אחר הניעור ונמוסקתא קמי
מי שיש לו פירות שביעית והוגיע עמם
הניעור מחלק מן לשפיו ולקרוביו
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר אחתי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה צניתי צחוקת
שלא יכלו אלא מפקיהו ומזילא מרשותו
שיאכל כל מי שיכלה הן אדם והן חיה
ומתר להכניסו ולאכלה אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גרבא דחמורא
מאי א"ל. הקשה ריב"א דתנן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומתת או נמי בשוגג הוליא:

יוסי מן שגא לבל סמדר קרוי מר ואסור משום ערלה (שם). ופליגי רבנן עליה. והכלה כניס (שם). כשאר אילנות.
מן תן הענבים (שם). משיוצאו. את הפרי (שם).